

Történelem szóbeli tételek, 11. évfolyam

A kora középkor gazdasága

Új eszközök, új módszerek

IV. században (300-as évek) a Nyugat-Római Birodalom – **gazdasági hanyatlás**

- Népvándorlás pusztításai
 - Éhínségek
 - Belső háborúskodások
 - **Városok pusztulása**
 - **Árutermelés visszaszorulása**
 - A földbirtokok **csak önellátásra** berendezkedő apró birtokokra esnek szét
- a földművelésekor **talajvátó módszert** használnak (föld kimerülésig művelve, a területek csak kis része kihasználva műveléshez, 4-6 év után forgatnak be új földeket a művelésbe)

Eredmény:

- **Alacsony hozam**
 - Csak **kevés embert tud eltartani (önellátás** – nincs felesleg eladása - kereskedelem)
- A VIII. századtól (700-as évek) **új technikákat vezetnek be** (kolostori gazdálkodásokban)

fejlődnek a munkaeszközök

- **2 nyomásos gazdálkodás** (fele bevetve, fele pihentetve: ugar, legelő-így trágyázva is)
- **3 nyomásos gazdálkodás** (tavaszi gabona, őszi gabona, ugar – évente cserélve)
- **csoroszlyás, kormánylemezes nehéz fordítóeke** (föld forgatásához, szántáshoz)
- **borona** (szántás utáni föld lazításához)
- **szügyhám** (fogatolás segítése) – a hám a nyakról a szügyre kerül, így megnő az állat húzóereje, s nincs fuldoklás

Mezőgazdaság fejlődésének az eredménye – népesség növekedés

Megjelenik újból a helyi kereskedelem (terményfelesleg)

A távolsági kereskedelem végig fennmaradt: (Arab- és Bizánci területekről luxuscikket, szláv területekről keletre rabszolgákat, fejlettebb vidékekre természeti forrásokat szállítanak (erdő fái, faszén, kátrány, viasz, só stb.)

Új világi vezető réteg

hatalom alapja a földbirtok

új uralkodó réteg: régi római nagybirtokos, germán törzsfők, és fegyveres kíséretük

Új uralkodók hatalmuk szilárdításához földeket adományoznak híveiknek

A kezdeti önellátó gazdaságok – kevés felesleget, így kevés pénzt termeltek, ezáltal királynak kevesebb jövedelme volt a fizetett hadseregére, és a hivatalnokszerkezetre

Ezért ezután az **adománybirtokokért különféle szolgálatokat vártak el az adományozottaktól**

Ha ezeket nem teljesítették, vagy elhaláloztak, ekkor az adomány visszaszállt a királyhoz (eleinte **nem volt örökölhető – beneficium**)

Később az adománybirtok **örökölhetővé vált (feudum)**

Az uralkodórétegek között így sajátos alá-fölé rendeltségi viszony alakult ki (hűbéri lánc):

Hűbéri lánc:

adományozó – hűbérúr (senior)	adományozott – hűbéres (vazallus)
adománybirtok adományozása (feudum)	hűségeskü, kötelességek teljesítése (pl. hadba vonulás)

Az állam a hűbéri láncon keresztül működött

Jobbágyság kialakulása:

földtulajdonosok csoportja (nemesség)	földet megművelők csoportja (jobbágyság)
--	---

Jobbágyság: korábbi rabszolgák (**colonusok**), **szabad germán parasztok** összeolvadása

Jobbágyság **csak használója a földjének** (nem tulajdonosa)

A kapott jobbágYTELEK arányában szolgáltatásokkal tartozik a tulajdonosnak

munkajáradék: földesúr kezelésében levő föld (allódium) művelése, szállítás, építkezések stb.	terményjáradék	pénzjáradék (később)
---	-----------------------	-----------------------------

Kölcsönös szolgálatra függés kiépülése: FEUDÁLIS RENDSZER

Az Anjou-kor gazdasága: Károly Róbert gazdaságpolitikája (Töri II. 107-108. o.)

Harc a trónért

Árpád-ház kihalása után több leányági trónkövetelő jelenti be trónigényét, majd trónharcok következnek

Károly Róbert (Anjou) 1301-1308-1310-1342

Koronázások során kialakul a koronázási rend: Székesfehérvárott az esztergomi érsek által végrehajtott koronázás tekinthető hivatalosnak

Tartományúri hatalom felszámolása

Hosszú küzdelem, és ebben a király a főpapságra, nemességre, és a városi polgárookra támaszkodik

Módszere az ellenfelek egymás elleni kijátszása, csel, ígéretek

Ily módon a király hatalma fokozatosan erősödik és a tartományurak familiárisai közül is sokan csatlakoznak hozzá

1312: Rozgonyi csata – Abák legyőzése (szász polgárok segítségével)

Ezután a Kőszegiek, majd **Borsa Kopasz** (Tiszántúl) legyőzése következett

Csák Máté birtokainak egy részére azonban csak a tartományúr halála után tudta rátenni a kezét (1321)

Királyi hatalom politikai alapjai

Tartományurak legyőzése—királyi birtokállomány növekszik

Adományozásokkal új familiárisaiból, **királyhoz hű réteg** jön létre (**Garaiak, Laczfiak**)

A királyhoz való hűség méltóságok, +vele járó királyi várak, földek birtoklását eredményezhette

Az ország hadereje: **királyi bandériumok**, vármegyei bandériumok, kun könnyűlovasság

Károly gazdasági reformjai

Regálé bevételek (arany, só)

Nemesfémbányászat (földesurak ösztönzése ércbányák nyitására—**bányabér (urbura)** – a **bevétel 2/3-a királyt illeti**

Bányák Magyarországon: Garam mente – Körmöcbánya, Selmecebánya, Besztercebánya

Nemesfém monopólium – a **nemesfémek kötelező beváltása** királyi hivataloknál (kamara)

Pénzverés is királyi monopólium – értékálló aranyforint – jó fizetőeszköz Európa szerte

Kapuadó: portánként, jobbágytelkenként fizetett adó

Harmincad vám – külkereskedelmi vámdíj

Városok erősödése: szabad királyi városok, bányavárosok – adófizetés 1 összegben

Károly külpolitikája

1335 Visegrádi királytalálkozó (magyar, lengyel, és a cseh király) szerződés, kedvezmények a kereskedelemben egymás között, így kikerülhetik Bécset (árumegállító jogának elkerülése)

Dinasztikus politika – fia Lajos a trónörökös

Kisebbik fia András a Nápolyi trónra szánva

A földrajzi felfedezések és a kapitalista gazdaság jellemzői (Töri II. 148-149. o.)

Változások kényszere, lehetősége:

XV: sz.: Ny-Európa – gazdasági fejlődés –erőteljesebb pénzhasználat -- nemesfémigény növekszik

Beszerezésük: eddig Európából (Magyarországból), de a bányák kezdenek kimerülni

A keleti luxuscikkek (selyem, fűszerek stb.) iránt is nagy a kereslet

Több **tudományos elgondolás** is születik a Föld gömbölyű voltáról (Toscanelli)

Technikai újítások (karavella, navigációs eszközök – iránytű, Jákob-botja) is nagyobb távolságok megtételére teszik az utazásokat alkalmassá az óceánokon

Portugál és spanyol felfedezések

Portugál hajósok fokozatosan hajóznak dél felé az óceánon Afrika nyugati partjai mentén, s közben újabb és újabb kereskedőtelepeket hoznak létre.

1487: Bartolomeo Diaz eléri Afrika legdélebbi pontját (**Jóreménység foka**)

1498: Vasco da Gama eléri **Indiát** az óceánokon keresztül

Közben **Kolumbusz Kristóf** nyugati irányban hajózva szeretné elérni Indiát, és **1492** tudtán kívül új kontinenst fedez fel (**Amerika**). Mivel abban a hitben van, hogy Indiát érte el az eléje érkező őslakosokat indiánoknak nevezi el.

Az új kontinens egy későbbi utazóról (**Amerigo Vespucci**) kapja a nevét.

A **Föld első körülhajózása Magellán** (1519-22) útjának érdeme.

A felfedezőket hódítók követik (**konkvisztádorok**) Amerikában, akik arany, ezüst, és értékes áruk megszerzésének reményében a meggazdagodásért törtek előre a kontinens belseje felé, és indították el a gyarmatosítási hullámot (nemesfémbányák, ültetvények)

Indián kultúrák:

Közép-Amerika

Maják, aztékok

Intenzív földművelés (kukorica, bab, tök, paradicsom, gyapot, kakaó, dohány)

Despotikus állam, kultikus emberáldozatokat is végeznek

Fegyvereik fából, kőből készültek

Hódító: **H. Cortés (1519-21)**

Dél-Amerika

Inkák

Építészet, matematikai ismeretek

Konkvisztádorok: **F. Pizarro (1532)**

Munkaerő: indiánok, majd behurcolt feketék

Világkereskedelem kibontakozása:

Európába nagy mennyiségű nemesfém áramlik be, ezért nagyfokú a leértékelődésük.

A mezőgazdasági, és ipari termékek árai viszont éppen ezért nagyon megemelkednek (**árforradalom**)

A **piac kibővülése** – termelés és kereskedelem ösztönzője

Világkereskedelem gyarmatok –anyaország között, K-Ny Európa – Hanza kereskedelem

Új kikötők az óceán partján

Városfejlődés a középkori Európában: városok létrejötte és a középkori kereskedelem (Töri II. 20-21. o.)

Gazdasági fellendülés

mezőgazdasági fellendülés – népességnövekedés

Új termelési módszerek elterjesztése más tájakon – kivándorló telepesek, hospesek révén

Mezőgazdaságban **termelt felesleg** – **ártermelés, pénzgazdálkodás fellendüléséhez** vezetett

Technika: vizimalmok, erőgép (kalapács, fűrész hajtása bütykös tengellyel)

Városok születése

Ókori városok – népvándorláskor – pusztulás

Királyi, egyházi központok népesebb települések

telepek létrehozása – kezdetben távolsági kereskedők, később a kézművesek, helyi kereskedelemben résztvevők alakítanak településeket – **kommunák** (szervezett közösség)

Kommunák: -- **önállóság** kiharcolása a földbirtokosokkal szemben (városi önkormányzat)

Városi önkormányzat

- Kiváltságok szerzése
- szabad bíróválasztás
- adót egy összegben fizethetik
- maguk választhatják plébánosukat
- közvetlenül az uralkodóktól függés

Városi polgár: nem nemes, nem jobbágy – köztes réteg

Város élén: bíró, polgármester (városi tanács választja)

Városi tanács – kezdetben a leggazdagabb rétegből (**patrícusok, kereskedők**), később **iparosokból** is választva

Plebs (városi szegények) – a városiakok **többsége**—a városi **politikából kizárva**

Sok jobbágy költözik be a városokba (szabadabb élet)

Céhek:

kézművesek szakmánként – **érdekvédelmi szervezeteket** alakítanak (takács, pék, szabó stb.)

Céhek teljes jogú tagjai: -- **mesterek** (önálló műhellyel)

Mesterré válás --:hosszú folyamat eredménye

- szolgálat inasként
- munka, legényként dolgozás
- vándorút
- mestervizsga (remekmunka)

céh termékei-- város, és közvetlen vonzáskörzetében értékesítve

Munkaidő, munkafolyamat, felhasznált anyagok – **szabályozva** --- céhen belüli verseny ellen

Szigorú **minőségi előírások, kontárok üldözése**

Céhek városi feladatai – városi falszakaszok őrzése, városi rend fenntartása, egyház támogatása

Élet a városban:

városfal – védelmi célból, emeletes házak, sikátorok, csatornázás, **közművesítés nincs** (járványok), városi élet központja a piactér és a templom

Kereskedelem:

helyi kereskedelem – termelőkhez kapcsolódik (élelmiszer- parasztok – helyi piacra)

távolsági kereskedelem:

kezdetben **zarándokutak** mentén

Levantei kereskedelem (Velence, Genova) Földközi-tenger térsége

Hanza Szövetség (1165) Balti térségben jött létre (Észak-Németország, Flandria)

nyersanyag – élelmiszer – iparcikkek

Flandria – textilipar

Champagne – vásárvárosok

Dél- német városok Alpok hágóin át kapcsolat Dél-Németországgal (Augsburg)

Magyarország népessége a XVIII. században (Töri III. 88-89. o.)

Jelentős rész romokban

Egykori szántók, legelők – elvadult területek

Emberveszteségek (hadjáratok, járványok, éhínségek által)

Bevándorlás, betelepülések:

A 18 sz. elejéig a népesség stagnál, azután az életkörülmények javulására (orvosi eredmények, éhínségek, létbizonytalanság ritkulása) a népesség növekedésnek indul a 18.sz. első felében

A népesség növekedésében a legnagyobb szerepet a bevándorlások játszották

Bevándorlások: (fő vonzerő a szabad művelhető földek)

Szervezett betelepítések: svábok, katolikus németek --- udvar (katolikus népelem nő), földesurak (munkaerő, adózók gyarapodása)

Öntevékeny betelepülés és belső vándorlás: a sűrűn lakott rosszabb termőföldű hegyvidéki peremterületekről (belső vándorlók, ill. a szomszédos országokból érkeznek csoportok az elnéptelenedett jó termőképességű belső alföldi területekre (magyarok, szlovákok, románok, ruszinok stb.)

Népességnövekedés etnikai hatása:

Az etnikai viszonyok megváltoznak, s Magyarország egynemzetiségű államból **soknemzetiségű területté válik:** a magyarok aránya az összlakosságban 80%-ról 40 %-ra csökken

Nemzetiségek és társadalmi helyzetük:

Vezető rétegeik: **nincs nemességük** (a horvátokat kivéve)

Vezetőik a **papság, kibontakozó polgárság, értelmiség**

Az egyházaiknak az irányításban meghatározó szerepük van (nemzeti jellegű egyházak—román, szerb)

Szlovákok:

többségük jobbágy, Felvidék és alföldi területek, kispolgári mesterségek (drótos,üveges), műhely háton cipelve országjárás

Ruszinok:

(kárpátukránok): jobbágyok, görögkeleti papság

Románok:

görögkeleti, majd görögkatolikus vallás, Erdély, vékony kereskedőréteg

Szerbek:

déli határőrterületeken (Haditanács vezetése alatt) jobbágyok, kis részük kereskedő, szerb görögkeleti egyház

Németség (3 réteg)

- Paraszti katolikus svábok
- Városok német református polgársága
- Evangélikus szepességi és erdélyi szászok

Magyar államalapítás: Géza fejedelem és Szent István uralkodása (Töri I. 217-218. o./utolsó fejezet és Töri II. 74-75. o.)

Géza és István műve: az államalapítás

kalandozások lezárulta után **válaszút:**

--- nomád népek sorsa (rövid tündöklés, majd szétszóródás)

--- csatlakozás a keresztény Európához, keresztény magyar királyság megszervezése

törzsszövetség élén 2 fejedelem

Árpád

Kurszán (meghal:904)

vezetés Árpád és utódai kezébe kerül

Szeniorátus: nomád öröklési jog – a nemzetség legidősebb férfi tagja örököl (**Géza** így lesz **vezető 972**)

Géza: törzsfők hatalmának fegyveres megtörése

Házasságpolitika (Erdélyi Gyula lányát, **Saroltát** veszi el – **K-i területek támogatásának** megszerzése)

973 követeket küld I. Nagy Ottóhoz (Quedlingburgba)

- hittérítők kérése
- lemondás a Lajtán túli területekről

eredmény: fia (Vajk-István) **házassága Bajor Gizellával**, akivel Gézát támogató **lovagok** is érkeznek

Géza halálakor (997) Árpádok kezében az ország nagy része

Koppány hatalmi igényekkel lép fel (szeniorátus alapján – legyőzik)

1000-1001 Istvánt királlyá koronázzák (Esztergom)

További harcok a területi ellenőrzésért (**Gyula**—Erdély, **Ajtony**—Temes, Maros vidék)

István Kárpát-medence egyedüli ura

Magyar államszervezet, és a katolikus egyház kiépítése a Magyar Királyságban

A magyar egyházszervezet kiépítése

I. (Szent) István (997-1038)

Trónért folytatott küzdelem (**Koppány**, majd törzsfők—**Ajtony, Gyula**)

Királyi birtok lesz a magyar területek 2/3-a

Nyugati (latin) egyházszervezet

Egyházmegyéék szervezése (püspökségek) –Veszprém, Győr, Esztergom (érsekség), Pécs, Eger, Gyulafehérvár, Csanád, Várad, Vác, Kalocsa

- Egyház segítése földadományokkal
- **Tized** egyházi adó bevezetése
- Minden **10 falu köteles egy templomot** építeni
- Lakosság keresztény vallásgyakorlatának kötelezővé tétele(böjt, mise, gyónás, ünnepek)
- Esztergomi, majd a kalocsai püspökség **érsekséggé** válik
- **Bencés kolostorok** létesülnek (Pannonhalma, Pécsvárad)
- **Káptalanok** létrehozása (okleveleket kiállító hiteles helyek a püspöki székhelyeken)

Királyi vármegyék

Közigazgatási rendszer kialakítása

Király – uralkodó, segíti a **királyi tanács** (főurak, főpapok)

Területi egységek: a **királyi vármegyék** – királyi vár központokkal, s az azt körülvevő birtokokkal

Vármegyék élén – **megyésispán** (királyi hatalom megszemélyesítői)

Királyi várak élén: -- **ispán** (helyi szintű vezető)

Feladatuk:

- Bíraskodás
- Királyi jövedelmek beszedése

Várak lakói még: katonáskodó szervientek, **várjobbágyok** (várnépek tisztjei), és a szolgállopotú népek

Trónutódlás

1031: a **trónörökös Imre** halála

Nővére gyereket jelöli utódnak (Orseolo Péter)

Unokatestvér, **Vazul megvakíttatása**—az ősi magyar jog szerinti örökös kiiktatása (fiai Lengyelországba menekülnek)

Magyarország a 18. századi Habsburg Birodalomban: Mária Terézia és II. József rendeletei (Töri III. 100-101. o. és 107. o./1. fejezet)

Mária Terézia (1740-1780) és a rendek együttműködése

III.Károly: --- Pragmatica Sanctio (1723) --- leányági öröklés biztosítása

Halála után mégis porosz és bajor támadás éri a birodalmat

(**Oszták örökösödési háború 1740-48**) --- poroszok megszerzik Sziléziát

A magyar rendek **megszavazzák a háborúhoz az újoncokat, és az adókat** (életünket és vérünket!)

Hétéves háború (1756-1763) Szilézia visszaszerzésének kísérlete --- nem sikerül

Mária Terézia törekedett a magyar rendek megnyerésére (kitüntetések alapítása, Szent Jobb hazahozatala): **Theresianum** (nemesifjak nevelése), nemesi testőrség

Mária Terézia rendeletei:

Felvilágosult szellemű tanácsadói hatására **reformok** bevezetése

Cél: olcsóbbá, és ésszerűbbé tenni az állam működését

Csehországban, és Ausztriában a kiváltságos rétegek megadóztatása (magyarországi bevezetése kudarcba fullad), emiatt

Vámrendelet (1754):

kettős vámhatár, örökös tartományok – iparfejlődés, Magyarország – mezőgazdaság fejlődése (majorsági gazdálkodás térhódítása)

Urbárium (1767):

Jobbágyi szolgáltatások maximalizálása (jobbágytelkenként szedett adó)

A majorsági és úrbéres (jobbágysági) telkek arányának meghatározása, rögzítése

Tanügyi rendelet (Ratio Educationis 1777)

Állami tanterv

Iskolarendszer kialakítása (népiskolától az egyetemig)

Modern tantárgyak tanulásának bevezetése

II. József (1780-1790) uralkodása

Felvilágosult eszmék nyomán – reformtervek

Kalapos király

Cél: egységes jólétet biztosító birodalom

Rendeletek tömegét bocsáttatja ki

- **Szerzetesrendek feloszlatása**
- **Türelmi rendelet** (1781) evangélikus, református, görögkeleti vallások hívei előtt is megnyílnak az állami hivatalok, vallások szabadsága
- **Jobbágysági rendelet** (1785) röghöz kötés megszüntetése, mesterségek tanulásának biztosítása
- **Nyelvrendelet** (1784) latin helyett a német legyen a birodalom nyelve (magyar rendeknél heves ellenállás, magyarságtudat élénkülése)

II. József kudarca:

Támogatói: kisszámú magyar felvilágosult nemesség, értelmiség (josefinisták)

Sikertelen háború Törökországgal

Francia forradalom kitörése

Császár halálos ágyán **rendeleteinek zömét visszavonja** (kivétel: türelmi- és jobbágysági rendelet)

A reformkor fő kérdései, Széchenyi és Kossuth reformprogramja: Széchenyi István élete, reformprogramja és gyakorlati tevékenysége (Töri III. 117-118.o.)

Széchenyiek: udvarhű arisztokrácia

Széchenyi Ferenc – Nemzeti Múzeum megalakítása

Festetics György (a nagybácsi) – Georgikon

Széchenyi István fiatalkorában: hadsereg, napóleoni háborúk, béke után leszerel

Wesselényi: fiatal erdélyi arisztokrata

Együtt tesznek Ny-európai körutat (Anglia) és törökországi körutat

Bekapcsolódásuk a politikai életbe

Ferenc megkísérli az abszolutizmus kiépítését --- rendek ellenállása

Az 1820-as években az uralkodó javítani akar a rendekkel való viszonyán (a rendeké az adók megszavazásának, és az újoncoszás joga)

1825-27-es országgyűlés

Helyreáll az uralkodó és a rendek együttműködése
Uralkodó tiszteletben tartja a rendi alkotmányt
rendek megajánlják az adókat, és az újoncszámot
reformok igénye, és elfogadása itt még nincs napirenden
Széchenyi 1 évi jövedelmét felajánlja a **MTA** megalapítására

1830-tól számítjuk a **reformkort**

Széchenyi művei:

Hitel (1830)

Az ősiség törvénye gátolja a birtokosok számára hitelek felvételét a modernizáláshoz (a bankok nem adnak kölcsönt, mert a törvény miatt a birtok nem tehető fel jelzálogul)

A jobbágyi szolgáltatások akadályát képezik a hatékony termelőmunkának, helyette bérmunka alkalmazása

Cél a lassú, de folyamatos és szerves fejlődés

Béccsel kerül a konfrontációt

A reformokban a fő szerepet az arisztokráciának szánja

Stádium (1832)

Logikai sorrendbe állítja a változtatásokban, reformokban elképzelt terveit

Gyakorlati tevékenysége:

Teret akar létrehozni az **arisztokráciának**, ahol **eszmecserék és társasági élet pezsgései** történhetnek: **Kaszinó** (1827), és **Lóversenypálya** alapítása,

- Fejleszti a közlekedést (vasút)
- Balatoni és dunai gőzhajózás
- Vaskapu-szoros (Al-Duna) szabályozása — Duna jobban hajózható
- Tisza szabályozása
- Lánchíd

Iparfejlesztés: Hengermalom, selyemhernyók, Óbudai Hajógyár, Ganz Ábrahám vasöntödéje

. A kereszténység kialakulása és elterjedése (Töri I. 153-154. o.)

Palesztina a Római Birodalomban

Palesztina – sokáig hellenisztikus birodalmak része, majd rövid ideig tartó önállóság

A KR.e. I. században királyai elismerték a római fennhatóságot, cserében megtarthatták trónjukat
(a nép többsége ezt árulásnak vette)

Zsidók – egyistenhívő vallás (**monoteizmus**)

Farizeusok – vallási hagyományok megőrzése a céljuk

ragaszkodás az ősi törvényekhez, vallási külsőségekhez

Központi hely a Jeruzsálemi templom, de nagyobb szerepük van a kisebb közösségeknek, akik gyülekezési helyeken (zsinagógákban) gyakorolták vallásukat (rabbik tanításával)

Esszénusok – külön zárt csoport (szekta)

Lemondás, bűn elleni harc a jó diadaláért, megváltásért

Zsidóság várja a Megváltót (Messiást) (megszabadítja az országot az elnyomóktól, a népet a szenvedéstől)

Zsidó diaszpóra

idegen elnyomás miatt sok zsidó költözött el Palesztinából, Szétszórtan kis közösségeket (**diaszpórákat**) alkottak a Római Birodalom területén.

Jézus Krisztus fellépése

Keresztelő Szent János: A **megváltó** közeli **eljövetelét** hirdeti

Ehhez bűnbánatot, megtisztulást kell végezni (**megkeresztelés** a Jordán folyó vizében)

Názáreti Jézus – már a **megváltást** hirdeti (Krisztus=Messiás)

Életének eseményeit – **evangéliumok** (örömhír) beszélik el (Máté, Márk, Lukács, János)

Tanítása lényege: **szeretet Isten, és embertársaink iránt**

Ostorozza: vagyonszerzést, bosszút, kapzsiságot, gyűlöletet, erőszakot

Híveinek száma (kezdetben zsidók) gyorsan emelkedik

Poncius Pilátus helytartó a főpapok kérésére kivégeztette- keresztre feszítés

Feltámadásába vetett hit adott értelmet tanai követésének

Péter apostol vezetése – kis közösség – keresztények

Páli fordulat

Jézus hívei kezdetben zsidók voltak

Tanai az egész világban jó talajra találtnak

Saul-Pál tárja ki a vallást más népek felé is – kereszténység kilép a zsidóság köréből

Az új vallás megbékül az államhatalommal, és a társadalmi különbségekkel

Tatárjárás

IV. Béla (1235-1270)

Célja királyi hatalom visszaszerzése – **birtokvisszavételek**

Ez sok birtokost a király ellen fordít

1237 Julianus barát keleti útja – hír a tatár veszedelemről

A tatárok elől menekülő **kunok menedéket kérnek** az országban

A kunok befogadása pogány nomád szokásaik miatt újra sok birtokost a király ellen hangol
(zavargás—a kun király, **Kötöny meggyilkolása** – válaszul kunok pusztítása)

1241 tatár betörés 3 irányból (főszereg **Batu kán** vezetésével a Vereckei-hágón keresztül)

1241 ápr.11. Muhi csata – magyar vereség (király is menekül – Trau vára)

Lakosság (aki tud) erdőkbe, mocsarakba menekül

Óriási pusztítás, emberveszteség (csak a kővárak tudnak ellenállni)

1242 a főkán halálhírére kivonulás foglyok tömegeivel.

Pusztítás hatásai

Magyarság lélekszámcsökkenése

Nemzetiségek bevándorlásai

Újjáépítés

Kővár építéséért birtokadomány

Városfejlődés támogatása